

Společné prohlášení o omezování nezávislých médií v Kyrgyzstánu

17.1.2024 - Ondřej Lukáš | Člověk v tísni

Kyrgyzské úřady by měly zrušit obvinění z „válečné propagandy“ a „výzvy k masovému nepokoji“, které vznesly proti několika nezávislým médiím, uvedlo dnes ve společném prohlášení osm organizací pro lidská práva.

Mezi média, která čelí obvinění, patří nezávislá tisková agentura 24.KG a zpravodajské stanice Temirov Live, Ayt Ayt Dese, Alga Media, Archa Media a Politklinika. Tato obvinění jsou jednoznačnou odplatou za jejich nezávislé zpravodajství a znamenají eskalaci tlaku na nezávislá média. Kyrgyzské represivní složky provedly 15. a 16. ledna 2024 brzy ráno razie zaměřené proti zmíněným médiím a jejich zaměstnancům.

Toto společné prohlášení pochází z dílny nejznámějších lidskoprávních organizací, jako jsou Člověk v tísni, Human Rights Defenders, Human Rights Watch, International Partnership for Human Rights (IPHR), Norwegian Helsinki Committee, Helsinki Foundation for Human Rights, International Federation for Human Rights a World Organisation Against Torture.

Razie proti novinářům

Dne 16. ledna 2024 provedla kyrgyzská policie razii v domech nejméně deseti současných a bývalých novinářů pracujících pro Temirov Live, Ayt Ayt Dese, Alga Media, Archa Media a Politklinika. Zabavila jim vybavení a několik z nich předvedla k výsledku. Podle média 24.KG kyrgyzská policie ve svém prohlášení uvedla, že razie a zadržení byly součástí trestního vyšetřování podle paragrafu 278.3 trestního zákoníku, který trestá „výzvy k neposlušnosti a masovým nepokojům“.

Tisková služba ministerstva vnitra místním médiím oznámila, že prokuratura zahájila vyšetřování poté, co lingvisté pověření policií koncem prosince 2023 údajně dospěli k závěru, že některé publikace obsahují známky takových nezákonných výzev. Není jasné, jakých publikací se tato obvinění týkají. Ustanovení tohoto trestního zákoníku je formulováno vágně a bylo opakovaně zneužito k zahájení stíhání proti kritikům vlády. Nejvyšší trestní sazbu stanovují až na osm let vězení.

Kyrgyzský státní výbor pro národní bezpečnost provedl 15. ledna v Biškeku razii v redakci nezávislé tiskové agentury 24.KG, zabavil její technické vybavení a zadržel ředitele Asela Otorbajeva a dva šéfredaktory, Machinuru Nijazovovou a Antona Lymara, a podrobil je čtyřhodinovému výsledku. Podle místních médií policejní složky také zabavily mobilní telefony dalších reportérů 24.KG, přikázaly jim odebrat se domů a zapečetily kancelář. Příspěvek na X, dříve Twitter, z 15. ledna z účtu 24.KG uvádí, že „v redakci 24.KG probíhá razie. Agenti GKNB jsou v prostorách. [Naši] právníci mají vstup zakázán.“

Souvislost s reportáží o Ukrajině

Kyrgyzská média s odvoláním na tiskovou službu bezpečnostních složek uvedla, že policie podnikla kroky proti 24.KG v souvislosti s trestním řízením, které agentura zahájila na základě obvinění z „válečné propagandy“ podle paragrafu 407 kyrgyzského trestního zákoníku. Podle policejního vyjádření byla razie povolena okresním soudem v Biškeku. Tento paragraf trestního zákoníku stanoví trest odnětí svobody až na sedm let se zákazem výkonu odborné činnosti až na tři roky.

Před předvedením k výslechu Machinura Nijazovová novinářům řekla, že trestní řízení proti 24.KG souvisí s jejím zpravodajstvím o válce na Ukrajině. Po propuštění Nijazovová a její kolegové novinářům řekli, že byli povinni podepsat dohodu o mlčenlivosti po dobu trestního vyšetřování, takže nemohou sdělit žádné podrobnosti.

Právníci postižené organizace oznámili, že jim byl během razie odepřen přístup do kanceláře 24.KG i k obviněným v době jejich výslechu v prostorách policejní služebny.

Podle organizací vydávajících společné prohlášení akce proti 24.KG a dalším médiím jsou známkou zhoršující se kampaně proti svobodě projevu v Kyrgyzstánu a pravděpodobně posílí mezi nezávislými médii atmosféru strachu.

Politicky motivované kriminální případy

V posledních několika letech čelí nezávislá média a novináři, blogeri a další kritici politiky kyrgyzské vlády rostoucímu tlaku, včetně politicky motivovanému stíhání, zatýkání a věznění. Webové stránky nezávislých zpravodajských serverů byly mnohokrát svévolně zablokovány a úřady se v řadě případů pokusily činnost takových nezávislých médií přerušit, jak dokazuje případ postihu kyrgyzské redakce Rádía Svobodná Evropa/Rádía Svoboda, při kterém byl zmrazen její bankovní účet.

V minulosti byl rovněž vyšetřován nezávislý kanál Kaktus Media kvůli obvinění z „válečné propagandy“, protože informoval o nepřátelství na kyrgyzské hranici s Tádžikistánem. Bolot Temirov, novinář z média Temirov Live, jehož manželka a kolegové byli rovněž terčem razie 16. ledna, byl zbaven občanství a deportován v souvislosti s obviněním z korupce.

Svoboda projevu v Kyrgyzstánu se navíc dále zhorší, pokud bude přijat návrh represivního mediálního zákona, který je v současnosti projednáván v parlamentu. Návrh zákona by výrazně rozšířil vládní kontrolu nad médii a udělil by úřadům široké pravomoci odepřít médiím registraci, bránit jim v práci a postihovat je odnětím svobody. Návrh mediálního zákona byl ostře kritizován mediální komunitou, lidskoprávními organizacemi a mezinárodními odborníky na lidská práva. 15. ledna parlamentní výbor pro mezinárodní záležitosti odložil projednávání návrhu zákona s tím, že potřebuje další revize.

Kyrgyzské úřady musí začít jednat

Signatáři tohoto prohlášení apelují na kyrgyzské úřady, aby podnikly okamžité a rozhodné kroky k respektování svobody tisku v zemi v souladu se svými mezinárodními závazky, zejména s Mezinárodním paktem o občanských a politických právech (ICCPR). Žádají okamžité ukončení represivních akcí proti nezávislým médiím a novinářům a apelují, aby jim bylo umožněno informovat o událostech v zemi a ve zbytku světa bez obav z postihu. Státní orgány by se také měly zdržet prosazování návrhu mediálního zákona v jeho současné podobě. Respektování svobody projevu ze strany kyrgyzských orgánů by mělo být důležitým hlediskem pro státy EU a další aktéry, kteří usilují o užší spolupráci s touto zemí.

Signatáři prohlášení:

Člověk v tísni

Civil Rights Defenders

Human Rights Watch

International Partnership for Human Rights (IPHR)

Norwegian Helsinki Committee

Helsinki Foundation for Human Rights

FIDH (International Federation for Human Rights), within the framework of the Observatory for the Protection of Human Rights Defenders

World Organisation Against Torture (OMCT), within the framework of the Observatory for the Protection of Human Rights Defenders

<https://www.clovekvtisni.cz/spolecne-prohlaseni-o-omezovani-nezavislych-medii-v-kyrgyzstanu-11061gp>